

VALORACIÓ SOCIO-ECONÒMICA DE LA CERÀMICA I EL VIDRE EN RELACIÓ A ALTRES OBJECTES DE LA VIDA QUOTIDIANA: BARCELONA (S. XVI)

Mª Carmen Riu de Martín

El treball consisteix en un estudi dels encants corresponents als béns dels ceramistes i vidriers de Barcelona i de les seves respectives vídues durant el segle XVI. Inclou documentació extreta de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Des del punt de vista cronològic, només es conserven dos manuscrits de la primera meitat del segle XVI: el que pertany a Eufrasina Serdana, dona de l'escudeller Joan Serdà (1525)¹ i el de l'escudeller Joan Codina (1527)². Els sis documents restants són de la segona meitat del segle XVI i la major part varen ser redactats durant el darrer quart de segle: un escudeller anònim (1563)³, Joana Baltasar, vídua del rajoler Antoni Baltasar (1584)⁴, Elisabeth Bramona, vídua de l'escudeller Joan Bramona (1584)⁵, el vidrier Jacob Monbopes (1588)⁶, el rajoler Pau Figueres (1598)⁷ i la vídua de l'escudeller Pere Bonarres, anomenada Magdalena (1598)⁸.

1. AHCB: Arx. Not. III, n° 4, anys 1525-29, 8 fols.

2. AHCB: Arx. Not. I, n° 28, any 1527, 12 fols.

3. AHCB: Arx. Not. I, n° 35, any 1563, 3 fols.

4. AHCB: Arx. Not. I, n° 40, any 1584, 3 fols..

5. AHCB: Arx. Not. I, n° 10, any 1584, 6 fols.

6. AHCB: Arx. Not. I, n° 41, any 1588, 4 fols.

7. AHCB: Arx. Not. I, n° 46, any 1598, 9 fols.

8. AHCB: Arx. Not. I, n° 46, any 1598, 8 fols.

Els encants efectuats per aquests artesans servien no solament per a vendre les peces de ceràmica i vidre de la llar, sinó les produïdes en els seus obradors, juntament amb algunes eines i mobles de treball (bàsicament taulells i fustes), quan aquests no havien de servir per a elaborar o emmagatzemar més obra. Tanmateix s'esmentaran els béns mobles i els objectes d'ús domèstic procedents de la sala-menjador, cuina, dormitori, els destinats a l'alimentació, el descans, o bé a la higiene personal i de la casa. Aquest tipus de documentació ens permet tenir un coneixement de l'estat de conservació, el material, les dimensions i varies característiques dels objectes, encara que de vegades no ens proporcionen dades sobre la qualitat, ni altres detalls descriptius. També s'han exclòs aquells lots en els quals no hi consta el preu individual d'un objecte, sinó el cost global quan no es tracta de jocs de peces, sinó de grups formats per coses diverses, ja que aquests conjunts no ens ajuden a extraure unes conclusions clares. Finalment, cal esmentar que, quan s'adquirien dues o més peces semblants, el preu d'una unitat s'ha calculat de manera proporcional i aproximada, si el text no especificava cap tipus de diferència.

La informació en alguns apartats s'ha presentat de manera esquemàtica i per ordre alfabètic, ja que aquesta simplificació permet comparar de manera més fàcil els objectes. Aquest plantejament s'ha aplicat sobretot en l'apartat de ceràmica, i per a l'anàlisi dels objectes corresponents a la higiene i l'alimentació, tot i que no és molt abundant el nombre de dades que tenim. Pel que fa a les notícies sobre els objectes de vidre i el seu cost, aquestes són molt escasses. Tampoc hi ha gaires dades sobre el cost dels mobles ubicats en aquestes llars a principis del segle XVI, si establim una comparació amb les obtingudes que es refereixen a finals del mateix segle.

LA CERÀMICA

Els objectes de ceràmica esmentats a continuació corresponen als encants d'Eufrasina Serdana i de Joan Codina, que es portaren a terme a principis del segle XVI. Pel que fa a aquestes obres desconexem detalls sobre el tipus d'esmalt, el color, o bé no tenim una descripció de la seva decoració en la major part dels casos. En canvi, les dimensions de la peça determinaven moltes vegades el preu, juntament amb la tècnica de manufactura emprada, quan aquesta era molt característica:

- un càntir petit = 2 sous
- una copeta = 1,08 diners
- una escudella = 1,16 diners
- una escudella blanca = 0,58 diners
- una gerra petita (per a les olives) = 6 diners
- un gibrell = 4 diners
- una obra de plata = 1,6 diners
- una obra de tres = entre 1,6 diners i 7,8 diners segons les mides i la decoració.
- un plat = 2,50 diners o 2 diners i 1 malla.
- una tapadora = 4 diners
- una tapadora petita = 3 diners

Aquests productes no tenien un preu elevat. La gerra petita per a les olives era la més cara, i després venia el gibrell. Encara que no consten els detalls o una descripció de les peces, una obra de plata (o de reflex metàl·lic) costava el mateix, o bé era més barata que una obra de tres (probablement amb aquesta denominació no es referien a un joc de tres peces, sinó a una peça decorada amb tres colors). Aquestes dades ens permeten considerar que es protegia la producció local encara que fos més senzilla, si tenim en compte les decoracions i acabats – en comparació amb les peces d'importació procedents de Màlaga o València pel que fa al reflex metàl·lic, o bé a les portades d'alguna població d'Itàlia quan es tractava de l'obra tricolor d'inspiració renaixentista; si bé hi havia una elaboració dels objectes imitant els models de fora (en alguns casos no es pot saber per mitjà d'aquesta font si es tractava d'un objecte d'imitació manufacturat a Barcelona o bé d'un producte portat des d'una altra població). També cal esmentar que el cost de les escudelles és molt probable que estigués en relació a les seves dimensions i acabats, sent aquest menys elevat que el dels plats.

Quant al conjunt de l'obra de mitjans del segle XVI, corresponent a l'encant d'un escudeller anònim, tot i que no en tenim gaires dades, és molt possible que fossin les formes o acabats i no les dimensions les que condicionessin els preus:

- un baci = 9,6 diners (és molt probable que en aquesta ocasió es referís a un gibrell gran).
- una gerra = 3,96 diners
- un pitxer (tipus de gerra) = 1 sou, 2 diners

Curiosament, en un cas no s'especifica quin tipus de gerra era, en l'altre si i la segona la compraren a un preu molt més car. També cal fer constar que si la gerra es venia contenint algun producte, augmentava d'una manera considerable el seu cost. Així, per exemple, una gerra amb mel es va vendre per 2 sous; per tant, a un preu molt més elevat que el pitxer. Aquest aspecte ens porta a destacar la importància o valor que tenien alguns aliments, en relació amb els objectes – en aquest cas- de ceràmica.

De totes maneres, el cost d'una gerra oscil·lava entre 1 i 2 sous, un preu no molt baix. Com hem vist, en alguns casos s'havia pagat un preu semblant per un cànir a principis del segle XVI, encara que no es precisen els motius, ni les condicions en què va ser feta la venda. Tanmateix, cal recordar que moltes de les peces de ceràmica decorades que esmentarem a continuació tenien una finalitat utilitària, ja que formaven part de la vaixel·la, o bé eren objectes decoratius, però ens resulta curiós que es venguessin a un preu molt mòdic i inferior al sou, degut a què en l'actualitat aquestes estan molt més valorades que les obres fetes en sèrie, o bé que els estris de la cuina:

- una obra de plata (o reflex) = 1,2 diners
- una obra de plata fina = 2,8 diners
- una obra de plata fina gran = 4,9 diners
- una obra de plata fina petita = 1,6 diners

En aquesta ocasió veiem que són les dimensions i no la tècnica decorativa emprada les que condicionen el preu. També, cal fer constar que el cost d'aquestes és molt semblant al d'una gerra esmaltada i sense decoració.

En aquests encants consten dos tipus de ceràmica diferents als esmentats: la de l'obra de pagès i la de galatí, dels quals no coneixem les seves característiques exactes, si bé és molt probable que el primer fos un tipus de creació rústica destinat a servir per a les tasques del camp en un primer moment, encara que amb el temps esdevingués un estil peculiar i conegut sota aquest terme. Sabem que es va vendre obra de pagès per 0,6 diners i obra de galatí pel preu de 1,5 diners o 1 diner i malla.

També s'ha localitzat una altra varietat de peces anomenades “capal·lentadors” o calentadors (destinades a escalfar el llit). Aquestes només acostumaven a portar una capa de vernís transparent de plom. Al tractar-se d'objectes senzills el seu preu era baix, uns 0,33 diners.

Finalment cal esmentar que encara que tenim notícia dels encants de finals del segle XVI, en els mateixos no s'hi troben referències sobre vendes de ceràmiques de manera individual, ni per lots.

EL VIDRE

Les poques dades extretes sobre els productes de vidre s'han trobat a l'encant del vidrier Jacob Monbopes, el qual es portà a terme a finals del segle XVI. En el text consta que les porcions de vidre apte per a elaborar peces eren de 10 sous cadascuna, un preu força elevat si tenim en compte el cost d'una obra manufacturada en vidre, però desconeixem les dimensions d'aquestes i per tant hem de considerar que ambdós preus eren ajustats. Tanmateix un objecte de vidre acostumava a ser més car que un de ceràmica. Sabem que el conjunt format per una font de vidre i algunes peces de terra (plats i escudelles) costava 2 sous i 8 diners, però no podem concloure quina quantitat es pagà per cada obra, ni establir en aquest cas una valoració aproximada. Durant el mateix període una cistella contenint vidre i altres materials va ser valorada en 3 sous i 3 diners. Tampoc tenim notícia de l'estat en què estava el vidre (si es tractava d'objectes sencers, o bé de fragments trencats), i per tant no es pot arribar a obtenir un coneixement precís del preu d'una peça de vidre en el mercat, tot i que aquest devia ser lleugerament variable segons el comprador i l'encant.

EL MOBILIARI

No sempre resulta fàcil adquirir una noció clara del valor dels mobles per mitjà dels encants. Així, a principis del segle XVI, un llit gran adossat a la paret costava 4 lliures, 10 sous; en canvi a finals del mateix segle un llit, del qual no s'especifiquen més detalls, va ser venut per 12 sous. Com podem observar, la diferència de cost entre l'un i l'altre és notable, encara que no tenim més informació. De vegades, es feia un lot format per un llit, una màrfega (sac gros ple de palla, espart o herba), un matalàs i un travesser.

Al menjador de les cases s'hi trobava de manera esporàdica el tinell (moble de luxe per a guardar la vaixel·la de qualitat). Aquest si portava un caixó podia tenir un preu aproximat d'unes 2 lliures i 6 diners. Les taules

més habituals eren les de tisora o plegables (sense calaixos), emprades per a menjar sobretot, que costaven uns 13 sous. Les taules rodones (de vegades amb calaixos), molt menys freqüents per ser un moble auxiliar, es valoraven en uns 15 sous. En canvi, es pagava per les taules auxiliars petites, que no acostumaven a tenir calaixos, si estaven en bon estat uns 2 sous i si eren velles 1 sou. Aquests preus surten esmentats a finals del segle XVI, excepte el tinell i la taula de tisora que es varen vendre abans.

De vegades s'adquirien conjuntament les taules i les cadires o els bancs, però és més normal la venda separada d'aquests productes. Encara que la seva estructura fos de fusta, les cadires podien tenir els acabats de cuir, o ser del tipus anomenat de "costelles", quan tenien una espatllera simulant-les, si bé n'hi havia sense esquena. Les últimes s'anomenaven "scambell" (escambell). El preu de les cadires era lleugerament variable i oscil·lava entre els 8 sous i els 7 sous, encara que les més econòmiques eren les de "costelles" (a 1 sou i 6 diners) i després venien les d'escambell (a 4 sous). Es mantingueren força estables els preus durant tot el període. Ens cal destacar que es varen vendre tres escambells per 6 sous i 6 diners, per tant a un preu diferent a l'esmentat abans, si bé cada unitat sortia a 2 sous i 2 diners.

Els bancs podien servir per a seure a la taula, però n'hem trobat que eren per a altres finalitats. Alguns s'empraven també per a guardar productes, ja que constaven de compartiments interns ("banch de tres cases"). Un d'aquests va ser venut l'any 1527 per 7 sous i un altre sense separadors i en mal estat de conservació costà el 1598 uns 3 sous i 4 diners. Hi havia bancs aptes per torçar la seda, probablement més senzills que els anteriors; per un d'aquests pagaren 1 sou i 7 diners.

Tot i que el més freqüent era que els bancs no tinguessin calaixos, hem vist com també se'n trobaven amb aquestes característiques. Pel que fa als bancals, d'unes mides superiors als esmentats bancs, eren també de fusta i portaven calaixos normalment. Aquests podien presentar una superfície llisa o decorada, amb motius de fulles o animals. De principis del segle XVI era un decorat amb fulles i valorat en 2 lliures i 5 sous; en canvi, el que portava una figura de papagai es va vendre per 13 sous i 8 diners, i el llis costà 6 sous. Per tant, els preus eren molt desiguals, encara que no tenim més detalls sobre aquest sector de productes. Sabem que se'n varen comprar altres per 8 sous, però els que no estaven en bon estat eren valorats a meitat de preu: uns 4 sous i 3 diners a finals del mateix segle. Cal

fer constar que de vegades aquests s'adquirien trencats o faltant una part; llavors el seu cost acostumava a reduir-se encara més i aquest podia arribar a ser una tercera o quarta part. Aquest tipus de mobles, tant els bancs com les cadires, podien ser també venuts per unitat, per lots, o per grups (dos o tres peces semblants o iguals).

ELS MOBLES ACCESSORIS I ALTRES COMPLEMENTES

Alguns productes és molt possible que fossin d'importació com les catifes. El cost d'aquestes era considerable, si les comparem amb altres mobles i objectes. Així, per una d'elles, a principis del segle XVI, es pagaren unes 2 lliures.

Pel que fa als cofres, el seu valor oscil·là entre 1 lliura i 8 sous, i 1 lliura, 1 sou durant la major part del segle; per tant el preu es mantingué molt estable. Els exemplars localitzats havien estat realitzats amb fusta d'àlber, quedaven tancats amb un cademat i el seu estat de conservació era bo. Quan aquests no eren nous, es reduïa el seu preu. Als cofres petits se'ls acostumava a anomenar "mig cofre" i hi havia una diferència de preu entre els nous, que costaven uns 14 sous i els usats valorats entre 14 lliura i 2 lliures, ja que els vells valien entre uns 12 sous i 11 sous, 6 diners, segons consta. De totes maneres les dimensions, en aquests casos, eren les que condicionaven el preu de manera més considerable.

El terme caixa s'aplicava també a certs cofres i a alguns contenidors d'objectes de la llar, que potser no tenien cademat o bé no s'indica. Les "caixes de monja" molt semblants als cofres, eren una mica més petites que aquests i el seu cost econòmic a finals del segle XVI era pròxim als 9 sous, o bé 6 reals. Curiosament, un d'ells es pagà en reals i no en lliures, equivalent 1 real corrent a 2 sous (en aquesta ocasió no s'especifica si el real era d'or, de plata o bé d'un altre material, ja que el d'or era igual a 20 sous i el d'argent a 1 sou i 6 diners). Les diferències venien donades pels acabats (ja que podien estar pintades o decorades), o bé per les mides. Algunes caixes de monja podien arribar a costar 2 lliures i 5 sous, encara que no estiguessin en molt bon estat.

Les caixes com els cofres eren normalment de fusta d'àlber, o bé de poll o arbre blanc. No resulta fàcil poder establir consideracions de caire general sobre les mateixes, degut a què les seves característiques, dimen-

sions, material, etc.. eren molt diversos. Algunes no costaven més de 12 sous, un preu no molt elevat, i fins i tot se'n podien trobar per 2 sous.

Els canelobres els acostumaven a vendre a principis del segle estudiat de dos en dos. El material del que havien estat elaborats era el llautó i un joc podia costar entre uns 17 sous i uns 12 sous i 9 diners, o potser una mica menys uns 11 sous i 3 diners si eren d'una mida més petita. Encara que els de mida xica si es venien per unitats tenien un preu inferior, que era proper als 2 sous i 7 diners. Cal recordar que el llautó consistia en un metall molt ben considerat per a la confecció d'objectes, en part degut a què no es trencava.

Pel que fa als llums de cera, o bé d'oli, tenien un cost molt més elevat que el dels canelobres, ja que un llum podia estar valorat en unes 2 lliures, 10 sous durant la mateixa època. Una altra dada significativa sorgeix en relació a l'anàlisi dels ciris, candeles o espelmes de cera, perquè encara que la qualitat de la cera fos variable, el preu que es pagava per aquestes era molt més alt que el de certs recipients destinats a dipositar-los.

ELS OBJECTES PER A LA HIGIENE I LA CUINA

Es tracta d'útils per a la neteja personal i de la llar, per a la preparació o cocció dels aliments i el seu emmagatzematge.

En primer lloc, els objectes que servien per a la higiene de manera més corrent s'anomenaven bacins. N'hi havia de diverses mides i eren de llautó. Els petits estaven valorats econòmicament en un preu que oscil·lava entre els 13 sous i 2 diners i els 4 sous i 7 diners. També, s'han trobat caixes per a rentar la roba ("capsa de fer bugada"), de les quals no s'especifica el material, però costaven uns 5 sous i 1 diner. Tanmateix el preu de les caixes per a ensabonar-se ("encebonar-se" és el terme que es troba en la documentació), probablement les mans i el cos, es vengueren per 15 sous i 1 diner.

A continuació s'inclou una relació dels preus pagats per alguns objectes emprats en la cuina a principis del segle XVI:

- una caldera d'aram gran amb nansa de ferro = 8 sous
- una caldera d'aram petita = 6 sous
- un cistell del pa = 9 diners
- un colador ("esbrumadora" en català antic) = 1 sou, 2 diners

- una copeta de llautó = 6 sous i 1 diner
- un ferro pel foc de 3 peus = 2 sous i 7 diners
- un ferro pel foc (“clavall”) = 5 sous
- un fogó de ferro = 5 sous
- un morter de coure amb sa mà = 17 sous i 1 diner
- un morter de pedra = 3 sous
- una paella i una giradora = 1 sou i 1 diner

Aquesta llista ens permet observar que els morters de coure tenien una gran consideració en comparació als de pedra. Tanmateix estaven valorades, si tenim en compte les seves dimensions, les copetes de llautó. Les calderes d'aram (o coure treballat en planxa) gaudien igualment d'una certa vàlua i prestigi; en canvi, aquesta disminuïa molt en el cas de les paelles.

Pel que fa a les peces de finals del segle XVI, també s'ha portat a terme una síntesi, encara que alguns objectes inclosos en aquesta relació no coincideixen amb els corresponents a altres etapes. Si així fos, podríem arribar a obtenir una noció més aproximada de les seves variacions de preu durant el període estudiat.

- un ast petit (probablement de ferro per a la carn) = 1 sou i 3 diners
- una caldera d'aram amb nansa de ferro = 9 sous (en aquest cas veiem que el seu cost ha augmentat lleugerament en comparació a principis del segle XVI. És més sabem que una caldera – de la qual no es donen més detalls – va ser venuda l'any 1584 per 21 sous).
- un ferro pel foc = 5 sous (el cost era una mica més alt que a principis de segle).
- una giradora de ferro = 6 diners (la que hem esmentat abans es va vendre dins un lot i per tant desconeixem la variació de preu).
- un ganivet = 8 diners
- unes graelles petites = 2 sous i 1 diner
- una llauna de fusta nova per a les conserves = 15 diners (s'inclogué en un lot de tres peces que costà 2 sous i 6 diners).
- una paella = 3 sous (era una mica més cara que a principis del segle XVI).
- una torradora espatllada = 1 sou i 6 diners.

Aquestes dades ens permeten considerar que les calderes de coure semblaven pel material i les mides més valuoses que les paelles, graelles i

determinats ferros per al foc. Les peces més simples com asts o ganivets eren molt més econòmiques. Les llaunes de fusta tampoc estaven molt valorades. També els cistells de canya, aptes per a moltes funcions, tenien un cost variable que oscil·lava entre els 3 sous, quan eren de dimensions grans, i 1 sou els petits.

S'han trobat esmentats alguns objectes per a líquids corresponents a principis del segle XVI. Són els següents:

- una bóta de tres sumades = 6 sous
- una bóta (sense més informació) = 8,6 diners (se'n va vendre un lot de tres peces: dues de mida normal i una de petita per 2 sous i 2 diners).
- un canter de coure amb dues nanses, un broc i un covertedor = 18 sous i 1 diner (en adquiriren un altre molt semblant pel mateix preu que no tenia tapa).
- un carretell o barril d'una carga = 5 sous i 2 diners
- un embut per a les bótes de vi = 2 sous i 4 diners

A finals del mateix període consta que per un barril es pagaren 6 diners. Per tant, aquestes notícies ens ajuden a deduir en primer lloc que les dimensions condicionaven igualment moltes vegades el preu. Així la bóta gran era molt més cara. Tampoc s'apreciava gaire diferència entre una bóta gran i un barril "carretell", que podia ser utilitzat com a mesura. De totes maneres, segons criteris generals, els objectes destinats a contenir líquids tenien una millor consideració que les ceràmiques. Aquest aspecte és mostra clarament en el cas del canter d'aram, molt ben pagat.

ASPECTES A DESTACAR

Podem comparar en primer lloc els objectes de ceràmica amb la resta dels útils d'higiene i cuina. Després relacionarem aquests amb els mobles i les peces auxiliars.

Els primers anys i fins a mitjan segle XVI els preus d'una gerra petita de ceràmica (6 diners), d'una gerra de la qual en desconeixem les seves característiques (3,96 diners o 4 diners aproximadament) i d'un pitxell –un tipus concret de gerra– (1,2 sous) eren molt inferiors als d'un cànir, o millor als d'un canter d'aram de dues nanses (18 sous i 1 diner), o bé al de

les bótes de fusta (uns 6 sous les grans; en canvi les petites costaven 8,6 diners o 8 diners i malla).

Tampoc eren més valorades les copetes de ceràmica (1,08 diners) que les de llautó (6 sous, 1 diner), ni les giradores i tapadores a 4 diners les de mida gran i a 3 diners les de mides petites; o bé els gibrells per a netejar que costaven 4 diners.

Si comparem els bacins de ceràmica de mitjans del segle XVI (a uns 9,6 diners de preu) amb els de llautó del mateix període i els venuts uns anys abans, els segons eren molt més cars (13 sous i 2 diners, o bé 4 sous i 7 diners) i també les capsas per a rentar la roba (de les quals desconeixem la seva matèria prima) que valien uns 4 sous i 1 diner.

En conseqüència, si tenim en compte tots aquests detalls, hem de concloure que els objectes de fang cuit tenien una consideració menor que els realitzats amb metalls com el llautó, el coure, o bé els de fusta, degut a què aquests no es trencaven. Encara que el fet de poder-se destruir amb més facilitat potser portava els seus productors a reduir el seu cost amb la finalitat d'augmentar la seva venda. Cal esmentar també que el coure era més emprat en els objectes de cuina i el llautó en altres útils com per exemple els llums.

De vegades les paelles de ferro (encara que també n'hi havia de ceràmica), les calderes de coure, els coladors, o bé els morters de pedra eren venuts a uns preus més elevats que les ceràmiques de caire útil i domèstic. Pel que fa a les peces decorades amb tres tons i les de reflex metàl·lic, tot i que eren d'aparença més fina, i amb aquestes característiques es fabricaven vaixelles (normalment jocs de taula) i es produïen altres obres amb un aspecte més refinat, no per aquest motiu eren venudes a un preu més alt que les d'ús estrictament culinari.

Tanmateix, els mobles i objectes accessoris de fusta: cofres, capsas, etc... destinats a guardar la roba i les coses de la llar, tenien un valor econòmic i social molt superior, encara que aquest depenia, en part, de les seves característiques. En el cas de les caixes petites (que costaven entre els 12 i els 2 sous), la seva importància disminuïa en relació al preu dels cofres, els quals es podien adquirir per 1 lliura o una mica més si eren grans i per uns 11 o 12 sous, quan eren de mida petita. En el segon cas, el seu preu s'aproximava al que tenien altres útils domèstics, com els canelobres i per tant, aquest era molt superior al de les ceràmiques esmentades.

Per a les cadires es pagaven uns 7 o 8 sous, si bé el seu cost podia quedar reduït fins a una proporció que variava entre els 4 sous i 1 sou. Els bancs valien aproximadament entre 7 sous i 3 sous; per tant es podien trobar al mercat a un preu molt més econòmic que els tinells i els bancals (valorats en unes 2 lliures). Cal dir que hi havia bancals més barats que aquests si la seva matèria i acabats eren menys acurats, ja que per 13 sous i fins i tot per 6 sous se'n podia comprar un. Això mateix passava també amb les taules. Normalment el cost del mobiliari era superior que el dels útils domèstics i que la ceràmica, en part degut a què aquests tenien una duració molt més prolongada i també per les seves característiques i dimensions.

Aquestes dades reflecteixen dues coses: en primer lloc que hi havia una tendència semblant a la dels nostres dies que ha portat a mantenir una escala de valors aproximats. Encara avui els mobles acostumen a tenir una consideració més elevada en relació a altres objectes de la llar. Per una altra banda, es manifesten certes variacions, si establim comparacions amb altres productes com el ferro, el coure, o bé el llautó. També es donen unes diferències entre les peces úniques, les quals ara gaudeixen d'una rellevància, i les obres seriades són menys valorades. En canvi, aquestes diferències i aspectes no tenien cap importància llavors. Això es pot observar en els preus pagats per les peces tricolor, juntament amb les obres de ceràmica de plata, ja que aquests eren inferiors als atribuïts a una paella de metall, un morter de llautó, o bé alguns mobles dels quals desconeixem les seves característiques. Sabem que les diferències es donaven no solament pel treballat de la fusta o les mides, sinó pel tipus de fusta. Així, el noguer era molt més estimat que el pi i que altres fustes com l'àlber, o bé el poll o arbre blanc. Per altres notícies que ens queden, aquests artesans no comptaven amb un mobiliari d'una alta qualitat. Igualment era valorat que fos fet a mida, però no tant com ara, ja que moltes coses ho eren; ni tampoc tenia prioritat sempre l'originalitat del disseny.

Com a detall a destacar es donava importància als productes de primera necessitat, sobretot els aliments. Per exemple, una gerra contenint mel podia ser venuda a un preu molt més elevat que sense aquesta matèria primera. Tanmateix un llum⁹, o un ciri¹⁰ podien estar molt més considerats que un canelobre. Per tant, ens trobem davant una societat orienta-

9. Les cases rurals s'il·luminaven amb les teies i la reina del pi.

10. Cal recordar que hi havia cera de diferents qualitats segons els usos als quals es destinava aquesta.

da amb prioritat a satisfer les seves necessitats immediates i materials, i davant d'unes persones pràctiques que preferien els objectes de llarga durada als molt ben decorats o vistosos, però més fràgils i trencadissos. Tampoc tots tenien de tot a casa seva, com es pot observar per mitjà de les vendes de béns en els encants i per l'anàlisi dels seus inventaris, ja que la quantitat dels útils acumulada per uns i altres era molt irregular i variable. Aquesta, de vegades, estava molt més lligada a les preferències individuals de cadascú que a les modes. També és molt probable que el seu nivell econòmic els obligués a limitar les seves despeses a les coses imprescindibles i les més estrictament indispensables. La resta de despeses obeïa a les seves pròpies predileccions i quedava molt reduïda pel que fa a la major part de persones integrades en aquest grup d'artesans.